
Een nieuw decreet voor de openbare bibliotheken

Geert Puype
Algemeen Voorzitter VVBAD
Bibliothecaris POB Menen
Waalvest z/n, 8930 Menen
Tel.: 056-51 58 70
E-mail:
bibliothecaris@menen.be

ARTIKEL

Op 1 januari 2002 is voor de openbare bibliotheken een nieuw tijdperk aangebroken: dan is immers het decreet op het integraal lokaal cultuurbeleid van kracht geworden. In hoeverre het de werking van de openbare bibliotheken zal beïnvloeden, is nog een vraag. Wij vroegen de betrokken partijen alvast hoe zij ertegenaan (of tegenop) kijken en polsten naar wat zij ervan verwachten. Maar eerst een schets van hoe dat nieuwe decreet er gekomen is.

AANZETTEN TOT EEN NIEUW DECREET

Het bibliotheekdecreet van 19 juni 1978 was een mijlpaal voor het Vlaamse bibliotheekwezen. Meer dan 50 jaar na de eerste bibliotheekwet Destrée uit 1921 kreeg Vlaanderen een wetgeving aangepast aan de noden van de moderne maatschappij.

Het decreet was belangrijk omdat het de verzuiling in de sector van de openbare bibliotheken tegenging en het Vlaamse bibliotheekwezen in een sneltreinvaart de richting van de professionalisering in stuurde. Volgens Vlaams parlements lid Marino Keulen (VLD) heeft het bibliotheekdecreet van 1978 "een historische verdienste zonder weerga"¹. Toch moeten ook goede wetteksten van tijd tot tijd aangepast worden aan nieuwe uitdagingen en soms zelfs door een volledig nieuwe tekst vervangen worden.

Sinds het begin van de jaren 1990 is er meer en meer kritiek gekomen op het decreet van 1978. Van de zijde van bibliothecarissen was er vooral kritiek

op het feit dat het decreet te weinig mogelijkheden bood om nieuwe evoluties in het bibliotheekwezen te implementeren². Van overheidswege werd meestal de rigoureuze normering die in de uitvoeringsbesluiten opgenomen was, als belangrijkste minpunt van dit decreet vermeld³. Als doodoener werd meestal verwezen naar het artikel waarin de minimale breedte tussen de boekenrekken als erkenningsvoorwaarde werd opgelegd. Ook de financiering door de Vlaamse Gemeenschap leidde geregeld tot problemen, die met ad hoc besparingen opgelost werden.

Tijdens de legislatuur 1995-1999 probeerde minister van Cultuur Luc Martens (CVP) tot een nieuw bibliotheekdecreet te komen. Zijn voorstel haalde het niet onder meer omdat het beroepsveld veel weerwerk bood tegen zijn voorontwerp⁴. Maar de idee van een grondige aanpassing van het bibliotheekdecreet van 1978 bleef bestaan bij de minister en bij het parlement. De Commissie Cultuur van het Vlaams Parlement wijdde daarom op 15 oktober 1998 een hoorzitting aan de evaluatie van het bibliotheekdecreet. Rita Van de Wiele, op dat moment voorzitter van de sectie Openbare Bibliotheken, voerde er het woord, naast afgevaardigden van de COB's, de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG), de Vereniging van Vlaamse provincies (VVP) en anderen⁵.

Het resultaat van de hoorzitting en van het parlementaire overleg was een

resolutie die op 5 mei 1999 eenparig goedgekeurd werd. Met deze resolutie gaf het Vlaams Parlement de minister van Cultuur de opdracht een nieuw decreet voor de openbare bibliotheken te schrijven. In de resolutie werden enkele contouren van een nieuwe wetgeving opgesomd.

In de resolutie kreeg het eerste bibliotheekdecreet uit 1978 globaal een zeer positieve beoordeling. *"Vanuit een onmiskenbare achterstand in Europa heeft Vlaanderen een significante plaats bij de koplopers ingenomen."*⁶ Het Parlement vond de bovenlokale ondersteuning van de bibliotheken onduidelijk en versnipperd. Een laatste minpunt was dat samenwerkingsstructuren ontbraken: *"iedere openbare bibliotheek opereert nagenoeg autonoom inzake collectievorming. Afspraken, specialisatie, gezamenlijke projecten zijn in de context van het decreet van 1978 niet ontwikkeld"*, zo stelde de resolutie⁷.

De Vlaamse regering kreeg acht aanbevelingen die in het nieuwe bibliotheekdecreet opgenomen moesten worden. Het is interessant ze te overlopen en ze te vergelijken met wat uiteindelijk staat in het decreet dat op 10 juli 2001 werd goedgekeurd:

1. De bibliotheken dienen een dubbele opdracht te krijgen: een cultuurspreidende en een informatieve;
2. de overdreven en de achterhaalde kwantitatieve normeringen uit het bestaande decreet moeten worden weggewerkt;
3. de verplichting tot samenwerking tussen de bibliotheken moet decretaal worden opgelegd;
4. de gemeenten moeten als een evenwaardige partner in het bibliotheekbeleid betrokken worden;
5. de bovenlokale ondersteuning van de openbare bibliotheken is een cruciaal gegeven voor de samenwer-

- king en de onderlinge afstemming van de openbare bibliotheken;
6. inzake de informatietechnologie dient zo snel mogelijk werk te worden gemaakt van de verdere uitbouw van het BIBNET als centraal systeem voor catalogusvoorziening;
7. de discussie over het principe van kosteloosheid voor de basisdienstverlening van de bibliotheken moet gevoerd worden, zonder evenwel het gratis uitlenen van boeken in vraag te stellen;
8. nadat door de federale regering de Vlaamse openbare bibliotheken, de schoolbibliotheken en de wetenschappelijke bibliotheken vrijgesteld worden van het betalen van auteursrechten (sic), moet het leenrecht besproken worden via een oplossingsgericht overleg met alle betrokken actoren in de Vlaamse Gemeenschap.

De verslaggever, Jos Stassen (Agalev), concludeerde dat *"de volgende zittingsperiode een verhoging van het budget voor de bibliotheken met zich (zal) meebrengen."*⁸

HET NIEUWE DECREET IN DE STARTBLOKKEN

Na de verkiezingen ging een nieuwe regering van start met de nieuwe minister van Cultuur Bert Anciaux. Hij koos Bart Caron als raadgever voor de sector bibliotheken, culturele centra en sociaal-cultureel werk. Caron was op dat moment actief in Brugge bij de voorbereiding van het programma van Brugge als culturele hoofdstad van Europa in 2002, maar voordien was hij beleidsmedewerker Cultuur bij de VVSG⁹.

Het kabinet ging voortvarend maar ook vernieuwend te werk door de sectoren waarvoor er een nieuwe wetgeving moest komen, van bij het begin te betrekken bij de discussie.

De algemene beleidsnota cultuur (1999-2004) van minister Anciaux lichtte een eerste tip van de sluier op.

De Minister gaf de bibliotheken een driedubbele opdracht:

- centrum van informatie(verstrekking);
- centrum van cultuurspreiding (leesplezier);
- ontmoetingsplaats tussen mensen.

In de beleidsnota werd er over een bibliotheeklandschap in drie niveaus gesproken:

- op plaatselijk niveau gemeentelijke of intergemeentelijke bibliotheken met filialen en uitleenposten;
- daarboven komen regionale bibliotheken die taken opnemen voor een bepaalde regio en de samenwerking organiseren;
- op Vlaams niveau is er een steunpunt, het Vlaams Centrum voor Openbare Bibliotheken (VCOB). Dit steunpunt werd al in het voorjaar van 2000 opgericht op basis van de bestaande wetgeving (art. 2 § 2 van het bibliotheekdecreet van 1978).

De samenwerking tussen de verschillende bibliotheken zou door het decreet opgelegd worden. De Minister wou ook de samenwerking met Nederland stimuleren... Ten overvloede werd nogmaals vermeld dat het decreet slechts een minimum aan kwantitatieve normering zal behouden: *"gedetailleerde regelgeving was in de jaren '70 nodig maar werkt nu contraproductief"*¹⁰.

Over kosteloosheid schreef de Minister dat er een discussie over het principe zou worden gevoerd.

De discussie werd gevoed door het opstellen van beleidsteksten die de richting waarin de Minister wou gaan, verder concretiseerden en in mei 2000 gepubliceerd werden. Er kwamen drie teksten op het internet over het gemeentelijke cultuurbeleid, de bibliotheken en de culturele centra. Iedereen kon er vrij op reageren en dat gebeurde ook in ruime mate. De drie teksten verwezen wel naar elkaar. Het was duidelijk de bedoeling de bestaande hokjesmentaliteit te overstijgen en tot meer samenwerking te komen tussen de verschillende acto-

Aan het nieuwe decreet werd jarenlang flink gebouwd. Nu het in de stellingen is gezet, staat de afwerking op het programma.
Bron: Jef Buytbeier, *Boekstenen*. - Harelbeke, Openbare Bibliotheek Harelbeke, 2001.

ren in het lokale culturele werkveld. In december 2000 werden er ook drie voorontwerpen van decreet bekendgemaakt. In een volgende fase zouden die tot een definitief voorontwerp samengevoegd worden.

De sectie Openbare Bibliotheken van de VVBAD speelde een actieve en opbouwende rol door op de verschillende teksten te reageren en de sector nauwgezet te informeren¹¹. Toen de commissie Cultuur van het Vlaams Parlement een hoorzitting organiseerde over het ontwerp van decreet, werd de VVBAD dan ook uitgenodigd om haar commentaar te geven. Die hoorzitting vond plaats op 13 juni 2001 en namens de VVBAD voerde stafmedewerker Marc Storms het woord¹². Na de hoorzitting ging alles erg vlug. De Commissie besprak en keurde het ontwerp goed op 25 juni en verwees het naar de plenaire vergadering¹³.

---

10 JULI 2001

Het decreet werd op 10 juli 2001 goedgekeurd. De CD&V (toen nog CVP) stemde tegen het ontwerp, het Blok onthield zich. De CD&V had vooral kritiek op het luik over de cultuurcentra, meer bepaald op het gebruik van het ruimtelijk structuurplan als classificatiesysteem voor de cultuurcentra en de bevoordeling van de stedelijke gebieden¹⁴.

De bibliotheeksector kwam in het debat in de plenaire zitting nog weinig aan bod, wat wijst op een grote consensus bij de verschillende partijen. Die consensus met betrekking tot de bibliotheeksector is in het Vlaams Parlement een constante. Ook het decreet van 1978 werd door de toenmalige Cultuurraad eenparig goedgekeurd.

Wel vertolkte mevr. Mieke Van Hecke (CD&V) de vrees van veel bibliothecarissen en van de VVBAD dat het weglaten van te veel normen op termijn zou kunnen leiden *"tot minder middelen voor de gemeentelijke bibliotheken omdat de gemeenten nu ook de kosten voor de werking en voor infrastructuur ten laste moeten nemen"*. *"Kwantitatieve normen brachten wel heel dikwijls kwaliteit met zich mee, zoals toch ook is gebleken uit het zo verguisde betuttelende bibliotheekdecreet"*, aldus mevr. Van Hecke. Volksvertegenwoordiger Van Hecke vond verder nog de rol van de provincies in het nieuwe bibliotheeklandschap onduidelijk. Ze vroeg zich ook af in welke mate *"de middelen van de provincie in bijkomende middelen voor de lokale bibliotheken zullen resulteren"*. *"Ik denk dat het vrijwillig engagement van de lokale overheden inzake de bibliotheken niet zal worden waargemaakt"*, besloot ze de uiteenzetting over de bibliotheken¹⁵.

Ook Jos Stassen, de voorzitter van de commissie Cultuur, vond de taakomschrijving van de provincies een min-

punt in het ontwerp. Hij vond de opdracht van de provincies in het regionale bibliotheekbeleid te beperkt. Hij rekent op het kerntakendebat om de provinciale rol in het toekomstige bibliotheekbeleid beter te omschrijven¹⁶.

Dit decreet op het integraal lokaal cultuurbeleid bevat zeer weinig verplichtingen waar alle gemeenten aan moeten beantwoorden. Het luik op het gemeentelijke cultuurbeleid is helemaal gebaseerd op vrijwilligheid; er bestaat geen enkele verplichting voor de gemeenten om in te stappen. Wie er wel instapt moet natuurlijk wel aan de voorgeschreven vereisten voldoen. Feitelijk bevat het decreet maar twee verplichtingen waaraan alle gemeenten voldoen: elke gemeente moet over een openbare bibliotheek en over een culturele raad beschikken (art. 9 en 55).

EEN BREDERE DEFINITIE VAN 'OPENBARE BIBLIOTHEEK'

In dit decreet wordt een bredere definitie van het begrip 'openbare bibliotheek' gehanteerd dan in het bibliotheekdecreet van 1978. De openbare bibliotheek wordt een basisvoorziening genoemd waar elke burger terecht kan met zijn vragen over kennis, cultuur, informatie en ontspanning. De bibliotheek moet actief bemiddelen bij het beantwoorden van deze vragen. De openbare bibliotheek moet ook actief

worden op het vlak van cultuurspreiding en cultuurparticipatie, en ze moet werken in een geest van objectiviteit en vrij van levensbeschouwelijke, politieke en commerciële invloeden.

In artikel 3 worden de doelstellingen van de openbare bibliotheek gedefinieerd en daar wordt gesproken over vrije toegang tot kennis, cultuur en informatie. De openbare bibliotheek moet de voorwaarden scheppen om het levenslang leren, de culturele ontwikkeling en het democratisch functioneren van de samenleving te bevorderen.

LOKAAL

Vanuit de vaststelling dat een openbare bibliotheek een basisvoorziening is, volgt voor de gemeenten de logische verplichting *“alleen of in een samenwerkingsverband met een of meer gemeenten, een openbare bibliotheek op te richten en uit te bouwen”* (art. 9). In het bibliotheekdecreet van 1978 was alleen voor gemeenten van minder dan 5.000 (later 8.000) inwoners de mogelijkheid tot samenwerking voorzien. Dat gebeurde meestal door een filiaal te worden van een buurgemeente. Nu kunnen alle gemeenten samenwerken, op een manier die ze het best uitkomt, tot en met de oprichting van bijvoorbeeld een intercommunale bibliotheek. Ook het streekgerichte bibliotheekbeleid waartoe de provincies het initiatief moeten nemen, zal zonder twijfel samenwerking in de provincie of een bepaalde regio bevorderen.

Artikel 10 somt de voorwaarden op waaraan elke gemeentelijke bibliotheek moet voldoen. Het zijn er tien en er zijn enkele merkwaardige verschillen met het decreet van 1978, die

ook de nieuwe richting aantonen die het nieuwe decreet wil laten inslaan.

Alle bibliotheken moeten een online catalogus aanbieden die gekoppeld is aan een centraal catalogusbestand. De bibliotheken zijn ook verplicht mee te werken aan projecten van het VCOB en in het kader van het streekgerichte bibliotheekbeleid.

In 1978 was de eerste erkenningsvoorwaarde dat de bibliotheek degelijke lokalen had. In 2002 is dit een evidentie die niet meer met zoveel woorden in de wet moet staan. In 1978 was er nog de ambitie om in elke bibliotheek *“collecties die representatief zijn voor het gehele culturele veld”* aan te bieden. In 2002 spreekt men van *“een onafhankelijk en pluriform informatieaanbod, breed en zorgvuldig samengesteld”*.

In 1978 was er ook sprake van personeel *“met de vereiste diploma's, bekwaamheidsbewijzen en bevoegdheid”*. In 2002 is een specifieke bibliotheekopleiding geen voorwaarde meer om in een openbare bibliotheek te werken. Zo kunnen mensen met andere specifieke competenties in een bibliotheek tewerkgesteld worden wanneer dat zinvol wordt geacht. *“Het is niet de bedoeling dat [bibliotheek]diploma's uit de bibliotheek zouden worden geweerd”*, wordt in de memorie van toelichting vergoelijkend geschreven.

Anderzijds zal dit decreet zonder twijfel tot een verhoging van het competentieniveau leiden. Enerzijds moeten alle bibliothecarissen een diploma hoger onderwijs hebben, anderzijds moet minstens de helft van het personeel tot het A- en B-niveau behoren. In het decreet van 1978 was dit beperkt tot een derde van de personeelsleden.

Met betrekking tot het beheer van de bibliotheek sluit het decreet de eerste mogelijkheid uit het cultuurpact uit. Het gaat om de formule van een beheersorgaan op basis van de politieke strekkingen in de gemeente-

raad met daarnaast een commissie van advies waarin de gebruikers zetelen. In de praktijk worden alle gemeenten verplicht voor de tweede formule te kiezen, waarin beide raden zijn samengevoegd. Het decreet voorziet daarnaast de mogelijkheid dat het beheersorgaan zelf nog maximaal een derde deskundigen coöpteert. Over het waarom van deze beperking wordt in de memorie van toelichting niets gezegd. Wel wordt sterk de nadruk gelegd op de deskundigheid van alle leden van het beheersorgaan.

Het decreet legt ook vast dat *“het raadplegen in de bibliotheek van alle informatiedragers én minstens het uitlezen van gedrukte materialen uit eigen collectie kosteloos is”* (art. 10 § 1 2°). Het artikel is een gevoelige afzwakking van een eerdere versie waarin bepaald was dat alle materialen gratis uitgeleend moesten worden. Merkwaardig genoeg wordt deze wijziging in de memorie alleen in verband met het IBL toegelicht. Er wordt verwezen naar de kosten die wetenschappelijke bibliotheken aanrekenen voor IBL.

BOVENLOKAAL

In de artikelen 11 tot 13 wordt het streekgerichte bibliotheekbeleid uitgewerkt. Tijdens de bespreking in de Commissie werd artikel 12 eenparig aangevuld met de bepaling dat de streekgerichte bibliotheekwerking ten goede komt aan de gemeentelijke bibliotheek door een aantal taken op bovenlokaal vlak op te nemen. Alle betrokken gemeenten moeten ook inspraak hebben bij de opmaak, de uitvoering en de evaluatie van het provinciale beleidsplan. In de provinciale adviesraad moeten zowel mandatarissen als bibliothecarissen zetelen (art. 46). De opdrachten voor het streekgerichte bibliotheekbeleid zijn zeer ruim maar we kunnen ze in vijf rubrieken samenvatten: organisatorische en technologische netwerking, promotie, consult en ondersteuning van het manage-

ment, en gedecentraliseerde bibliotheekwerking.

De eerste opdracht is echter het implementeren van projecten van het VCOB inzake netwerking, centrale catalogisering en collectieve producten en diensten. Het VCOB komt aan bod in de artikelen 14 en 15 van het decreet. Zijn eerste opdracht is de sector te ondersteunen "door het ontwikkelen van een gezamenlijk netwerk, een centrale catalogus en andere databestanden" (art. 15 § 1). Andere taken van het VCOB zijn praktijkondersteuning, praktijkontwikkeling en communicatie. In de commissie Cultuur werd de verplichte samenwerking tussen het VCOB en het steunpunt voor het lokaal cultuurbeleid aan de opdracht toegevoegd.

In het decreet van 1978 werden voor bepaalde bevolkingsgroepen zoals langdurig zieken, slechtzienden en varenden, speciale openbare bibliotheken opgericht die een werking naast de POB's opzetten. Nu worden voorzieningen voor slechtzienden, langdurig zieken en mensen die in rusthuizen verblijven, in de reguliere lokale bibliotheekwerking opgenomen. Ook de provincies hebben hier volgens de decreetgever een opdracht. De SOB voor varenden werd enkele jaren geleden door de Antwerpse openbare bibliotheek overgenomen.

De Vlaamse regering heeft de VVBAD de opdracht gegeven om een overleg tussen openbare en wetenschappelijke bibliotheken en documentatiediensten en archieven te organiseren.

BELEIDSPANNING

De Vlaamse overheid verwacht van de bibliothecarissen (en in feite van de hele lokale culturele sector) niet alleen dat ze meer samenwerken maar ook dat ze meer beleidsmatig te werk gaan. Alle bibliotheken zijn dan ook verplicht om met zesjaarlijkse beleidsplannen te werken. Het bibliotheekbeleidsplan moet bij de doelstellingen

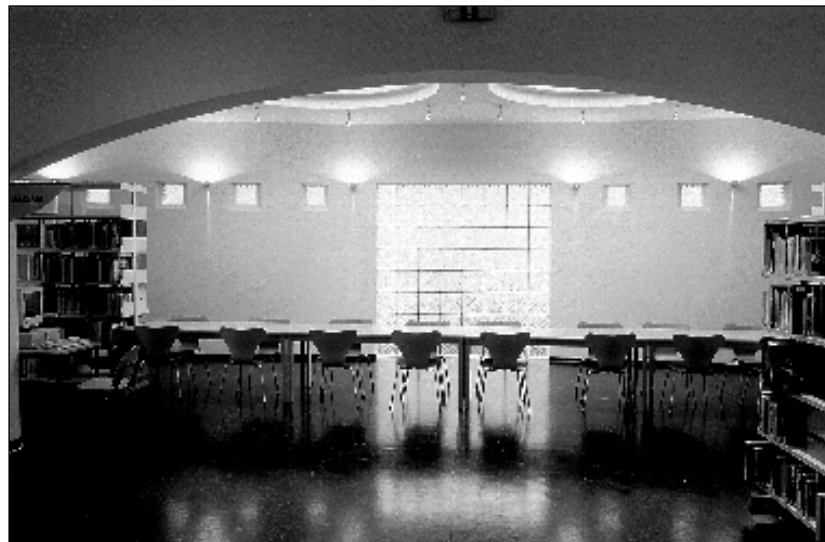
van het gemeentelijk cultuurbeleidsplan aansluiten als de gemeente hierover beschikt. Het cultuurbeleidsplan en het jeugdwerkbeleidsplan moeten daarenboven op elkaar afgestemd zijn (art. 4 § 2).

De procedure en de inhoud van het bibliotheekbeleidsplan worden in het uitvoeringsbesluit omschreven. De Vlaamse regering zal hiervoor:

- een model van structuur van beleidsplan bepalen
- standaarden bepalen
- een evaluatiesysteem uitwerken.

Ook de andere actoren in het bibliotheekveld moeten beleidsplannen opstellen.

De financiële implicaties voor de Vlaamse Gemeenschap zijn niet gering. In het Gemeentelijk Effectenrapport wordt de globale stijging van de financiële inspanning ten laste van de Vlaamse begroting geraamd op circa 12 miljoen euro in 2002¹⁷. Dit zou in 2005 oplopen tot 28 miljoen euro. De bibliotheken namen daarvan bijna een derde voor hun rekening. Tot 2005 zal de Vlaamse Gemeenschap circa 10 miljoen euro extra besteden aan de openbare bibliotheken. De helft van dit bedrag komt op last van het begrotingsjaar 2002. De subsidie aan de gemeentelijke bibliotheken stijgt met 6,5% tot 45 miljoen euro. Ook de subsidie aan het VCOB stijgt fors met

De vergadertafel staat klaar om de besprekingen over lokale samenwerking aan te vatten. (Een beeld uit de POB van Hoogstraten). Foto: Paul Van Wouwe.

SUSIDIËRING

De subsidiëring verandert fundamenteel. Kleine gemeenten tot 10.000 inwoners krijgen voortaan 50.000 euro om hun personeel te betalen. Dit bedrag is het gemiddelde wat deze gemeenten in 2001 zullen ontvangen, vermeerderd met 750.000 frank als bijdrage voor de voltijdse bibliothecaris die elke bibliotheek voortaan moet hebben. Grotere gemeenten krijgen 6 euro per inwoner, maar als hun subsidiëring in 2001 hoger is dan deze 6 euro behouden ze hun subsidie van 2001.

51% (in 2002 3,74 miljoen euro). Om het kosten- en subsidieplaatje volledig te maken, moet natuurlijk ook rekening worden gehouden met het wegvallen van de provinciale subsidiëring. De provincies moeten voortaan minstens 1,6 euro per inwoner besteden aan het regionale bibliotheekbeleid en in het decreet is eveneens gestipuleerd dat deze regionale werking rechtstreeks de lokale bibliotheken ten goede moet komen, maar het is nog onduidelijk hoe dat in de praktijk zal werken.

Het Gemeentelijk Effectenrapport bevat ook een gedetailleerd overzicht van de gemeentelijke extra ontvangsten bij een volledige uitvoering van het decreet; de totaalcijfers per gemeente zijn bepaald indrukwekkend en vormen in sommige gevallen een verdriedubbeling.

Voegen we er volledigheidshalve nog aan toe dat het decreet ook komaf maakt met het anachronisme van de privaatrechterlijke bibliotheken. Die konden tot het eind 2001 een overname door de gemeente aanvragen. De overname zelf moet voor eind 2002 gerealiseerd zijn.

BESLUIT

Het nieuwe decreet opent nieuwe mogelijkheden maar vraagt veel van de bibliothecarissen en de andere actoren in het lokale culturele veld. Als het decreet in zijn doelstellingen slaagt, zal het een omwenteling teweegbrengen in het culturele leven van vele gemeenten. Dit zal echter niet alleen afhangen van het bibliotheekpersoneel of van de andere culturele werkers in de gemeente. Ook de politici moeten hun rol grondig herdenken.

NOTEN

1. Vlaams Parlement, stuk 735 (2000-2001) nr. 4, p. 9.
2. Zie bv. Gervoyse P. en Storms M., *Het regeerakkoord van de Vlaamse Regering gewikt en gewogen*, in: *Bibliotheek- & archiefgids*, 68 (1992) 1; p. 6-11.
3. Baert, F., *Felicitaties van de minister van cultuur, gezin en welzijn*, in: *Bibliotheek & archiefgids*, 71 (1997) 1; p. 4-6.
4. *Bibcoop*, 2 (1997) 4-5; p. 1-7. Reacties van bibliothecarissen in: *Bibcoop*, 3 (1998) 8-9; p. 1-10.
5. Vlaams Parlement, stuk 1227 (1998-1999) nr. 2. Een verslag van de hoorzitting en de discussie in de Commissie verscheen in: *Info*, 24 (1998) 11; p.18-24 en 12; p. 22-24.
6. Vlaams Parlement, handelingen van 4 mei 1999 nr. 54, p. 5.
7 *Id.*, p. 6.
8 *Id.*, p. 8.
9. Caron B., *De openbare bibliotheken van de toekomst*, in: *De Gemeente*, 72 (1997) 6-7; p. 458-464.
10. Vlaams Parlement, stuk 149 (1999-2000) nr. 1, p. 66.
11. *Info*, 27 (2001) 1; p. 20-22 en 6; p. 28-31.
12. Vlaams Parlement, stuk 735 (2000-2001), nr. 3. Een samenvatting van de tussenkomst van M. Storms verscheen in *Info*, 27 (2001) 7-8; p. 19-20.
13. Vlaams Parlement, stuk 735 (2000-2001), nr. 4.
14. Vlaams Parlement, handelingen van 9 juli 2001, nr. 60, p. 85
15. *Id.*, p. 93 en 96.
16. Met het Kerntakendebat wil men tot duidelijke taakafspraken komen tussen het Vlaamse, het provinciale en het gemeentelijke niveau. Zie o.a. *De Gemeente*, 76 (2001) 10; p. 57-71.
17. Dit rapport dat door de Administratie werd opgemaakt is te vinden op www.cultuurlokaal.be

De redactie vroeg minister Anciaux te schetsen waar de Vlaamse openbare bibliotheken over vijf jaar moeten staan. Maar wat denken beleidsmedewerkers in de gemeenten, de provincies en de bibliotheken zelf over het nieuwe wettelijke instrument? We legden ze schriftelijk vijf vragen voor. Hun integrale antwoord leest u op de volgende pagina's. De redactie dankt hen dat zij alvast een aanzet hebben gegeven tot een gedachtewisseling.

Ook uw reactie boeit ons. Mail ze voor 15 maart 2002 naar marijke.hoflack@wbad.be

SAMENVATTING

Het Vlaams Parlement keurde op 10 juli 2001 het decreet op het kwalitatief en integraal lokaal cultuurbeleid goed. Dit nieuwe decreet vervangt onder andere het bibliotheekdecreet uit 1978, maar ook de decreten op de culturele centra en de culturele raden. Het artikel beschrijft eerst hoe het decreet tot stand is gekomen vanuit het oogpunt van de bibliotheken. In het tweede deel worden de verschillende artikelen toegelicht die betrekking hebben op de openbare bibliotheken.

ABSTRACT

On 10 July 2001 the Flemish Parliament adopted the Act on a qualitative and integral local cultural policy. The new Act replaces among other things the 1978 Public Libraries Act, but also the Act on Cultural Centres and Cultural Councils.

The article first describes how the new Act came into being from the viewpoint of public libraries. In a second part it comments on the several articles that relate to public libraries.

Minister Anciaux: "Leve de plezante en de pikante bibliotheek!"

De redactie vroeg mij op eenvoudige wijze waar de openbare bibliotheken moeten staan binnen vijf jaar. Maar ik ben geen futuroloog, al heb ik geen nieuw decreet gemaakt als ik geen toekomstvisie zou hebben. Daarom waag ik mij er toch aan, goed wetende dat tussen droom en daad de werkelijkheid staat. Maar laat ons even de wens als leidraad nemen.

Ik ben ervan overtuigd dat we binnen vijf jaar in Vlaanderen een geheel van openbare bibliotheken hebben die tot de beste van de wereld behoren. Ze zijn en blijven de vooruitgeschoven posten van informatieverspreiding en cultuurspreiding, in het bijzonder de leescultuur. Het eerste lijkt pertinentier dan het tweede. Immers, de informatiebemiddeling en -behandeling wordt in de toekomst voor iedere burger en iedere organisatie een toenemende uitdaging, terwijl de leescultuur steeds meer onder druk komt te staan van de beeldcultuur.

Ondertussen verwacht ik heel wat van de medewerkers van de openbare bibliotheken, de bestuurders en de gemeentelijke en provinciale beleidsverantwoordelijkheden. Ik verwacht dat ze er alles aan zullen doen om het gebruik van de openbare bibliotheek te bevorderen, vooral bij doelgroepen die nog een groot potentieel hebben (kinderen, senioren...) en bij groepen die een relatief lagere participatie vertonen (adolescenten, allochtonen...). Dat geeft aan dat ze meer aandacht schenken aan educatie en publiekswerking, niet alleen met het oog op meer gebruikers, maar ook met het oog op beter gebruik. Kortom, de bibliotheek zal nog meer gebruikt worden dan nu. Zeker ook omdat de drempels laag zijn. Eén element is de bijna gratis dienstverlening, zeker voor de jeugd.

Ook de collecties zullen veranderen. Er komen meer andere dragers dan nu,

meer dvd, mp3, e-book en wat nog meer dat we nu nog niet kennen? Wie distribueert straks de duizenden titels die beschikbaar worden via het e-book? Is dit een taak voor de openbare bibliotheken, wat een maximale toegankelijkheid en laagdrempeligheid garandeert, of zal de commerciële sector de taak (winst) opnemen? Wellicht moeten we niet verwachten dat het volume 'papier' binnen vijf jaar drastisch zal dalen. De nieuwe dragers vullen het aanbod en de mogelijkheden aan, maar komen niet in de plaats. Halen we pas over enkele decennia wel de volledige en virtuele bibliotheek, maar dan elektronisch en op afstand?

"BOVENAL ZOU IK GRAAG ZIEN DAT DE OPENBARE BIBLIOTHEKEN ZICH NOG BETER 'WORTELEN' IN DE LOKALE SAMENLEVING, DAT ZE PARTNER ZIJN IN TALRIJKE PROJECTEN ROND HET CULTUREEL ERFGOED, IN BUURTEN EN WIJKEN, AL DAN NIET SAMEN MET CULTUURCENTRA, MUSEA, THEATERGROEPEN, MAAR OOK MET VORMINGSINSTELLINGEN EN SCHOLEN."

Ik hoop dat de bibliotheek haar kerntaken nog zal aanscherpen. Ik doel op een hernieuwde aandacht voor, ja zelfs een herwaardering van de leescultuur, op een versterking van de informatiebemiddeling door samenwerking met allerlei, vooral openbare, informatieverstrekkers en culturele actoren en op een actieve inzet voor het cultureel erfgoed.

Ondanks het feit dat er een stevige verschuiving te verwachten valt van de rol van de openbare bibliotheken inzake informatie- en communicatie-

technologie, blijft haar rol uitermate belangrijk, vooral wegens de laagdrempelige toegang tot de nieuwe technologieën. Zo is de bibliotheek nu haast de enige plek waar het internet gratis raadpleegbaar is. Maar de taak wijzigt wellicht, omdat er algemeen kan worden aangenomen dat het gebruik van de computer en het internet nog wijdverbreider zal zijn dan nu. Het is de vraag of we van zo'n doorbraak zullen kunnen gewagen als de televisie – of beter, of beide media naar elkaar kunnen toegroeien. De openbare bibliotheken zullen ook hier wellicht een bemiddelende en educatieve taak opnemen, om de potentiële kloof tussen de have's en de have-not's te dichten, tussen wie 'mee' is en wie niet.

Maar bovenal zou ik graag zien dat de openbare bibliotheken zich nog

beter 'wortelen' in de lokale samenleving, dat ze partner zijn in talrijke projecten rond het cultureel erfgoed, in buurten en wijken, al dan niet samen met cultuurcentra, musea, theatergroepen, maar ook met vormingsinstellingen en scholen. Dat openbare bibliotheken plekken worden van ontmoeting, van leesclubs, kinder- en jeugdjury's,

vormingscursussen, van allerlei plezante en pikante activiteiten. Daarvoor hebben we medewerkers nodig in elke bibliotheek die hun job met hart en ziel doen. We zijn al een eind op weg, maar we kunnen er nog een lap op geven.

Er komt zeker een efficiëntere werking dankzij de toegenomen mogelijkheden van de informatica, een goede samenwerking met het oog op maximale efficiëntie en dienstverlening aan het publiek. Denk hierbij aan een nog intenser leenverkeer, aan toelidings-

Een nieuw decreet
voor de openbare bibliotheken

activiteiten, gezamenlijke lidkaartsyste-
men... Ik verwacht hier veel van ons
steunpunt, maar ook van de provin-
cies.

Ik benadruk het nog steeds: het publiek
staat voorop. Kan de openbare biblio-
theek meer open zijn, op publieks-
vriendelijker uren? Of evolueren we
naar de bibliotheek 'bij u thuis'? Gaan
we straks de beschikbaarheid van een
boek na via onze computer thuis, waar
we de catalogus kunnen raadplegen?
Kunnen we ook van thuis uit reserve-
ren en tegen een kleine vergoeding
zelfs thuis laten bezorgen?

Ik zal het als minister van Cultuur niet
alleen kunnen realiseren. Verre van.
Ik reken op de talrijke medewerkers
van de bibliotheken, maar ook op de
steden en gemeenten. Ik mag toch
redelijkerwijs verwachten dat ze hun
openbare bibliotheek zullen blijven
ondersteunen? Meer zelfs, dat ze dat
nog krachtiger zullen doen dan nu.

Van mijn kant doe ik alles wat mij toe-
gemeten is. Ik zal er van dichtbij op
toezien dat de implementatie van het
decreet vlot en intens gebeurt. Daarom
stevige verwachtingen voor de wer-
king van het steunpunt, met in het hart
de centrale catalogus. Daarom de ver-
sterking van de administratie Cultuur.
Daarom de beleidsplannen. Daarom de
nieuwe rol van de provincies. Daarom
de nieuwe rol van de VVBAD.

Straks zal ik het Cultuurbeleidsplan
2000-2004 evalueren en bijschrijven.
We zijn halverwege de legislatuur. Bij
het draaien van de matras, wil ik met
mijn medewerkers stilstaan bij de afge-
legde weg. Ik durf hardop zeggen dat
we de beleidsintenties van ons beleids-
plan hebben gerealiseerd. Nu moeten
we nog vele zaken en intenties ver-
fijnen, bijstellen en nog eens bijtan-
ken. Binnen een paar maanden komt
de nieuwe tekst. Maar verwacht geen
drastische omslag meer, integendeel.
Er is nood aan rust, aan tijd om de
uitdagende beleidsintenties op het ter-
rein waar te maken. En mij rest vooral
de uitdaging om de beloofde finan-
ciële middelen bij de bibliotheken, in
het steunpunt en bij de administratie
te krijgen. Daar engageer ik mij voor,
met hart en ziel.

De redactie legde beleidsmedewe-
rkers op provinciaal en gemeentelijk
niveau vijf vragen voor:

1. Leeft het nieuwe decreet in de
gemeente? Is het een 'hot issue'?
Kwam het al ter sprake en welke
zijn de eerste reacties?
2. Zullen er meer, minder of even-
veel middelen voorzien worden
voor de openbare bibliotheek?
3. Normen ontbreken voor openbare
bibliotheken. Schept dit nieuwe
mogelijkheden of houdt dit vooral
gevaaren in?
4. Hoe kijkt u aan tegen de onder-
steuning van de openbare biblio-
theek door de provincie en door
het VCOB? Hoe kan die gereali-
iseerd worden?
5. Welke mogelijkheden biedt het
geïntegreerde cultuurbeleid voor
de openbare bibliotheek?

We kregen al antwoord van Jean-
Pierre Dewael, Karel Michielsen en
Edwin Van Troostenberghe.

Jean Pierre Dewael (bestuurslid VCOB): "Dat normen ontbreken, houdt nieuwe mogelijkheden in"

1. Het provinciebestuur van Limburg
is al vanaf verleden jaar bezig een
streekgericht bibliotheekbeleid voor te
bereiden. De afdeling Intermediaire
Werking van de Provinciale Bibliotheek
Limburg heeft ter voorbereiding hier-
van een 'ronde van Limburg' georgani-
iseerd en is gaan spreken met alle
bibliothecarissen. Bedoeling was om
na te gaan welke dienstverlening de
bibliothecarissen verwachten van een
ondersteunende instelling op regionaal
(hier provinciaal) niveau. Daarbij werd
nadere uitleg gegeven bij het nieuwe
decreet. De reacties op het nieuwe
decreet zijn overwegend positief.
Een belangrijk punt is dat men zich de
vraag stelt of en hoe de regionaal geor-
ganiseerde dienstverlening het weg-
vallen van een provinciale subsidie zal
opvangen. Het provinciebestuur heeft
zich in dit verband geëngageerd om

op korte termijn een kwaliteitsvolle en
professionele ondersteuning te organi-
seren die de bibliothecarissen een pak
meer opbrengt dan de vroegere jaar-
lijkse subsidie.

2. In reële cijfers zullen er meer mid-
delen vrijgemaakt worden voor de
ondersteuning van het openbare bibli-
otheekwerk. Na de overgangperiode
zal er zo'n 1.290.000 euro voorzien
worden, tegen 843.000 euro nu. En
deze stijging van de middelen zal
onmiddellijk blijken uit de producten
die aangemaakt worden.

3. Dat normen ontbreken houdt vooral
nieuwe mogelijkheden in, hoewel we
oog moeten hebben voor eventueel
minder positieve ontwikkelingen.

Bibliothecarissen zijn doorgaans wijze mensen die best wel weten hoe hun bibliotheek zich moet ontwikkelen. In plaats van zich beperkt te weten door allerhande administratieve en technische bepalingen kunnen ze zich nu met volle overgave gooien op het uitbouwen van een bruisende, klantvriendelijke bibliotheek waar mensen vinden wat ze zoeken, en soms vinden wat ze niet zoeken. Een plaats waar mensen zich thuis voelen, graag vertoeven en door hen als een onmisbaar onderdeel van een lokale gemeenschap ervaren worden.

Als men erin slaagt de bibliotheek aldus te positioneren zal één van de mogelijke gevaren van het nieuwe decreet perfect ondervangen worden. Lokale bewindvoerders zullen het zich immers niet in hun hoofd halen de middelen voor het openbaar bibliotheekwerk te verminderen als een voldoende groot deel van de bevolking dit ziet als een belangrijk element van een gemeente.

Dit vraagt enkel een dynamische ingesteldheid van de bibliothecaris en zijn medewerkers, een luisterbereidheid naar de klant en een openheid naar andere lokale actoren. Kenmerken die standaarduitrusting zijn in de bagage van elke goede bibliothecaris.

Verder ben ik er zeker van dat de bibliothecarissen onderling minimale eisen zullen afspreken waaraan een instelling moet voldoen om het label Openbare Bibliotheek te mogen voeren.

4. De provinciebesturen zijn al geruime tijd bezig om gezamenlijk de contouren voor een streekgericht bibliotheekbeleid uit te tekenen. Hierbij werd uitgegaan van een grondige bevraging van de verwachtingen bij de bibliothecarissen. Ook moest rekening gehouden worden met de opdrachten die in het nieuwe decreet (niet altijd eenduidig) opgesomd staan. Dit resulteerde in een vijftal clusters van taken.

- De versterking van de positie van de openbare bibliotheken in netwerk-

verband.

- Ondersteuning op het gebied van bibliotheektechnologie met onder andere de ontwikkeling van een provinciaal bibliotheekstelsel (niet te verwarren met een centrale catalogus) als eerste element.
- De openbare bibliotheek als actor in de maatschappelijke context: ondersteuning, publiekswerking en promotie.
- Ondersteuning via consultancy.
- Coördinatie van collectieafspraken en collectieuitbouw van de Limburgse bibliotheken.

De volgorde van, de mate waarin en de wijze waarop deze clusters gerealiseerd worden, zal uiteraard verschillen per provincie in functie van regionale gegevens.

De afstemming van de ondersteuning vanuit de provincies en vanuit het VCOB is nog onderwerp van onderhandeling.

“DE PROVINCIEBESTUREN ZIJN AL GERUIME TIJD BEZIG OM GEZAMENLIJK DE CONTOUREN VOOR EEN STREEKGERICHT BIBLIOTHEEKBELEID UIT TE TEKENEN. HIERBIJ WERD UITGEGAAN VAN EEN GRONDIGE BEVRAGING VAN DE VERWACHTINGEN BIJ DE BIBLIOTHECARISSEN.”

5. Openbare bibliotheken zouden de motor moeten zijn van elk lokaal geïntegreerd cultuurbeleid, misschien zelfs nog meer dan de culturele centra. Een bibliotheek is in principe immers de instelling bij uitstek die oog heeft voor alle aspecten van cultuur in de samen-

De Provinciale Centrale Openbare Bibliotheek Limburg. Foto Paul Van Wouwe.

leving. Kunsten, erfgoed, volkscultuur, literatuur... vinden er hun plek.

De openbare bibliotheek moet een platform zijn waar iedereen die met cultuur bezig is elkaar treft, ideeën uitwisselt, plannen beraamt, acties opzet, publiek bereikt. De openbare bibliotheek zou ook alomtegenwoordig moeten zijn. Overal waar mensen nood hebben aan informatie zouden ze de bibliotheek moeten tegenkomen.

Dat publiekswerking voor ons meer is dan de obligate lezing of tentoonstelling mag blijken uit de omschrijving van de derde cluster: de openbare bibliotheek als actor in de maatschappelijke context. Dat deze opdracht voor ons essentieel is, blijkt uit het feit dat dit een uitdrukkelijke opdracht is van het streekgerichte bibliotheekbeleid.

Karel Michielsen (POB Beerse): "Bibliothecaris moet 'winkel' beter verkopen"

1. De nieuwe schepen van Cultuur is mee geweest naar een informatievergadering over het nieuwe decreet en we hebben ook al één keer vergaderd met hem en daarbij ook nog de cultuurfunctionaris, de bibliothecaris, de voorzitter van de cultuurraad en een jeugdverantwoordelijke. Zijn reactie op het nieuwe decreet was wel dat hij er zich nog weinig bij kon voorstellen.

We wilden op de gemeenteraad van december 2001 al de aanvraag indienen om subsidies te krijgen om een cultuurbeleidsplan op te maken, maar de secretaris besloot te wachten omdat de uitvoeringsbesluiten nog niet waren goedgekeurd.

EIGENLIJK Zouden er voor de bibliotheken ook 'EINDTERMEN' ontwikkeld moeten worden zodat eventueel op basis van een kwaliteitslabel ('STERREN') duidelijk wordt waar een gemeente staat op het gebied van 'BIBLIOTHEEK-KWALITEIT' en ook 'PRIKKELEND' kan werken om aan de tekorten ook daadwerkelijk iets te doen.

Het hoofd van de personeelsdienst is ook op de hoogte van het feit dat de helft van het kader moet bestaan uit A- en B-niveau. Wel stelde hij vragen rond de 'hiërarchische plaats' die de cultuurbeleidscoördinator gaat innemen ten opzichte van de bibliothecaris en de cultuurfunctionaris en de tijd die 'administratief' nodig is om deze nieuwe betrekking ingevuld te krijgen mede omdat we deze cultuurcoördinator willen betrekken bij de opmaak van het cultuurbeleidsplan en dat allemaal voor 1 oktober 2002.

Ik heb de indruk dat zij allen wel beseffen dat er 'grondige' wijzigingen op komst zijn met dat nieuwe decreet. Ook de burgemeester, die een 'hart' heeft voor de bibliotheek, is op de hoogte van het nieuwe decreet. In het

beheersorgaan is het nieuwe decreet ook al zijdelings ter sprake gebracht.

2. Omdat de bibliotheek op cultureel gebied toch een 'vaste' waarde is in onze gemeente, vermoed ik wel dat de middelen gelijk zullen blijven en zelfs verhoogd indien zo iets nodig is en voldoende beargumenteerd kan worden.

3. Ik hoop dat in dit verband de nog te ontwikkelen standaarden meer duidelijkheid kunnen verschaffen.

De bibliothecaris zal alleszins zijn 'winkel' beter moeten verkopen en hopelijk kan hij daarbij ook tijdens vergaderingen met politici geholpen worden door bijvoorbeeld de provinciale bibliotheekconsulent(e) of anderen, zodat hij/zij niet alleen de kastanjes uit het vuur moet halen.

4. Vooral in de provincie Antwerpen zal de ondersteuning van de provincie alleen maar succes hebben als alle bibliotheken er aan één zeel trekken, zeer praktische zaken voorstellen (bv. leesbevorderingsprojecten 'Rode Draad' en 'Voortouw') en de deputé de kans geven om hiermee politiek te scoren. Ik heb een pas aangeworven medewerker van de provincie in het kader van die ondersteuning de suggestie aan de hand gedaan om eens een dagje door te brengen in de provinciale bibliotheekcentrale van Noord-Brabant in Tilburg.

Bij de ondersteuning vanuit het VCOB moet er wel uit een totaal ander vaatje getapt worden: de Vlaanderen-Neder-

land dag in Breda kreeg van mij een grote onvoldoende en de voorstelling op de boekenbeurs in Antwerpen van de plannen rond de jeugdboekenweek 2002 kon mij ook niet bekoren omdat er te veel nadruk werd gelegd op publiciteit en te weinig op daadwerkelijke leesbevordering.

Wat Hans Tytgat, projectmanager marketing en communicatie bij het VCOB, in *Bibliotheekblad* van 21 december 2001 allemaal voorstelt, daar heb ik toch veel fundamentele bedenkingen bij.

Goede afspraken moeten ook gemaakt worden tussen de provinciale consultants van het VCOB en eventueel mensen van de provincie die zich ook gaan bezighouden met het bibliotheekwerk.

Graag had ik ook van de directeur van het VCOB, de heer Minten, vernomen hoe hij de werking van zijn instelling ziet.

Wat realisaties vanuit VCOB en provincie betreft gaat mijn voorkeur uit naar heel praktische initiatieven waarvan de resultaten onmiddellijk zichtbaar zijn op de dagelijkse werkvloer.

5. Ik zie enorm veel mogelijkheden in dit 'geïntegreerd' cultuurbeleid. Alleen vermoed ik dat hiervan veel te weinig gerealiseerd gaat worden omdat het transformatiebewustzijn nog onvoldoende leeft.

In wat cultuur is dient het doel van het leven omschreven te worden. Alles is een uiting of schreeuw om liefde, laat ons daarom werken aan "een cultuur van de liefde". Informatie staat voor kwantiteit, transformatie voor kwaliteit. Inner-net is belangrijker dan internet.

De beschaving van de informatie zou ten dienste van het ontwakken van een persoonlijk bewustzijn en het tevoorschijn laten komen van een planetair bewustzijn dienen te staan, zoals Bernard Besret schrijft in *Manifest voor een renaissance*. Onder bewustzijn verstaat Besret het bewustzijn dat de mogelijkheid heeft om bewust te zijn van zichzelf, om na te denken, om zich op een kritische wijze naar zichzelf te keren.

"GOEDE AFSPRAKEN MOETEN GEMAAKT WORDEN TUSSEN DE PROVINCIALE CONSULENTEN VAN HET VCOB EN EVENTUEEL MENSEN VAN DE PROVINCIE DIE ZICH OOK GAAN BEZIGHOUDEN MET HET BIBLIOTHEEKWERK. GRAAG HAD IK OOK VAN DE DIRECTEUR VAN HET VCOB, DE HEER MINTEN, VERNOMEN HOE HIJ DE WERKING VAN ZIJN INSTELLING ZIET."

Minister Anciaux ziet dit nieuwe decreet als een ontzuringdecreet, hoe gaan bibliothecarissen zoiets vertalen? Ik vrees voor typisch Vlaamse 'plantrekkerij' (plannen kopiëren) bij het opmaken van alle beleidsplannen en vrees dat er weinig originaliteit en levensvisie in terug te vinden zal zijn. Maar goed, het nieuwe decreet wordt geëvalueerd en dan zien we wel waar we "nog altijd niet staan". Zo kunnen we jaren doorgaan, maar hopelijk kunnen we vanuit Beerse 'transformatiesignalen' het land insturen.

Edwin Van Troostenberghe (POB Middelkerke): "Laten we eindelijk eens vorm geven aan de gebruikersvriendelijke bibliotheek"

1. Het nieuwe gemeentebestuur van Middelkerke is uitgesproken cultuur-minded. Met het nieuwe decreet staat het voor de uitdaging om een echt cultuurbeleid uit te werken en dat wordt blijkbaar wel au sérieux genomen. In de voorbije decennia ontstond een wildgroei van diensten die alle vanuit hun eigen doelstellingen culturele activiteiten organiseerden. Samenwerking was eerder toeval dan regel. Het nieuwe decreet kan een belangrijke impuls zijn om het lokale culturele werk op een gestructureerde manier te coördineren. Samen nadenken over doelstellingen en methodieken, een visie ontwikkelen. Kalenders op elkaar afstemmen. Zinvol groeperen van activiteiten. Gemeenschappelijk promotie.

BIJ ELK NIEUW INITIATIEF VAN DE VLAAMSE OVERHEID WERDEN KOSTEN DOORGESCHOVEN NAAR DE GEMEENTE (ONZE INTERNET PC'S WAREN EEN NUTTIG, MAAR DUUR GESCHENK). OOK NU WEER ZIET HET ERNAAR UIT DAT DE BIBLIOTHEEK DUURDER ZAL WORDEN VOOR DE LOKALE KAS.

autonomie' en 'responsabilisering' heel wat taken en financiële lasten naar het laagste echelon doorgeschoven.

Ook voor de bibliotheek is dat zo. Bij elk nieuw initiatief van de Vlaamse overheid werden kosten doorgeschoven naar de gemeente (onze internet pc's waren een nuttig, maar duur geschenk). Ook nu weer ziet het er na uit dat de bibliotheek duurder zal worden voor de lokale kas. Het subsidiebedrag blijft dan wel behouden, door het niet indexerende komt het neer op een feitelijke vermindering in de volgende jaren. En de provinciale subsidie gaat sowieso bergaf. In een kustgemeente liggen de prioriteiten traditioneel meer bij sport en toerisme. Daardoor werd indertijd reeds

naast de subsidiepot gegrepen voor de nieuwbouw en ook het oprichten van een cultureel centrum liet op zich wachten. Geen nood, ondanks periodiek slechte seizoenen rolt er geld aan (in) zee en begin 2000 konden we

onder dak in een nieuw, goed uitgerust gebouw, we beschikken over voldoende personeel en van onze begroting voor collecties mogen we zeker niet klagen. De bibliotheek is een gevestigde waarde in de lokale gemeenschap, iets waar politici niet onbezonnen in zullen snoeien.

2. Het decreet komt op een moment dat het ook voor een 'rijke' gemeente als Middelkerke tijd is om te besparen. Een personeelsstop werd afgekondigd. Een nieuw personeelslid aanwerven als cultuurcoördinator past niet in het politieke kraam. Ook niet met de beloofde subsidies. Meer cultuur vraagt meer geld. De Vlaamse Gemeenschap offreert wel het aperitief maar laat het gemeentebestuur het gelag betalen. In de voorbije decennia heeft de Vlaamse overheid onder eufemistische noemers als 'gemeentelijke

3. Toen we destijds nog in dat oude klaslokaal zaten en ik als een 'alien' aangestaard werd wanneer ik mijn eerste half miljoen voor de aankoop van boeken erdoor gejaagd had, toen

Een nieuw decreet
voor de openbare bibliotheken

was het decreet mijn bondgenoot en wapen. Ik droeg het altijd bij me en slingerde er te pas en te onpas het gemeentebestuur mee om de oren: 'Als we onze erkenning willen dan moeten we...' En van die erkenning hing af of we subsidies zouden krijgen, dus werkte het bestuur mee, soms pruttelend en met één voet op de rem. Nu, zo'n twintig jaar later, zijn de normen van 1978 niet meer relevant voor onze bibliotheek. Alle normen worden ruim overschreden en de maatstaf wordt ingegeven door een progressieve visie op het bibliotheekwerk: je biedt wat de mensen vragen plus net nog iets méér. Dat beetje meer doet de klanten over het muurtje kijken, stelt de verwachtingen hoger. Ik heb stapsgewijs de lat hoger gelegd. Veel tegen schenen geschopt en tegen veel muren opgelopen, dat wel. Maar met horten en stoten heeft de bibliotheek een positie in het gemeenschapsleven verworven. Tot voor de verhuis naar het nieuwe gebouw leek het soms op een Echternachse processie. Met het nieuwe gebouw krijgen de bibliotheek en de bibliothecaris meteen een hogere status.

Ik vrees dat het ontbreken van normen in het nieuwe decreet een hinderpaal kan zijn voor bibliotheken die nog niet in deze fase van hun ontwikkeling zitten. Daartegenover staat natuurlijk dat er in elke regio voldoende bibliotheken model kunnen staan. Neem je schepencollege mee op stap en laat hen kwijlen van jaloersheid. Dat werkt meestal. Niemand wil schepen zijn van een 'achterlijke' gemeente.

4. Van het VCOB en de provincie verwacht ik veel. Ik zou het mooi vinden als we vanuit onze lokale catalogus naadloos kunnen doorklikken naar centrale catalogi, auteursinfo, recensies... Ik zou graag zien dat

Eén van de vele aantrekkelijke affiches waarmee de POB van Middelkerke haar diensten ludiek in de kijker stelt. Bron: 80 redenen om langs te komen: wegwijz in de nieuwe bibliotheek. - Bibliotheek Middelkerke.

onze potentiële klanten onder de loep genomen worden. Dat gebruikersgroepen en vragen van klanten in kaart gebracht worden voor het hele land. Dat we samen zoeken naar de interessantste bronnen voor de veel gestelde vragen. Ik kijk uit naar een nieuwe standaard die een fijnere, nog meer doeltreffende ontsluiting mogelijk maakt. Soms heb ik het moeilijk met vragen van klanten. Dan wil ik graag kunnen terugvallen op collega's. Ik wil leestips die gemakkelijk te snijden zijn op maat van mijn eigen collectie en waarmee ik mijn klanten kan helpen bij het kiezen. Ik wil meer doelgroepgerichte campagnes in de Vlaamse media waarop ik kan inspelen. Ik wil mijn weg vinden in educatieve tentoonstellingen die ik kan inhuren. Beschikken over professioneel promotiemateriaal. Een blikvanger elke maand. Een Webwijzer die wegwijz maakt in informatieproducenten en informatiebemiddelaars. Kortom, ik vraag professionele steun om heel het gebruikersgericht denken te operationaliseren, om te zetten in concrete strategieën. Laat ons nu eindelijk eens vorm geven aan de 'gebruikersvriendelijke bibliotheek'.

Meer overleg dus. En vakmensen die de tijd hebben om dingen uit te spitten en op te volgen. De frisse wind van management en marketing die vanuit het VCOB op de Vlaamse bibliotheekvlaktes neerstrijkt scherpt mijn ver-

wachtingen aan. Toch wil ik waarschuwen. In de voorbije decennia hebben bibliothecarissen van onderuit veel opgebouwd. Het VCOB moet in de eerste plaats zijn schouders zetten onder de projecten en prioriteiten die vanuit de basis zijn opgebouwd. Nauw contact met de basis is noodzakelijk. Er is een gevaar...

5. Het nieuwe decreet zet er ons toe aan stil te staan bij onze doelstellingen, zelf te bepalen waar we de lat leggen, een dynamischer beleid te voeren. Het is niet betuttelend, eerder prikkelend. We worden een stuk meer volwassen. Applaus.

Maar laat de Vlaamse overheid nauwlettend de impact van het nieuwe decreet op het lokale cultuurbeleid volgen en tijdig bijsturen waar dat nodig is. Als een bibliothecaris het moet opnemen tegen een overmacht van onbegrip in zijn gemeente, laat de Vlaamse overheid dan versterking sturen. Blufpoker is niet voldoende – van de dreiging om aan subsidies te tornen zijn de besturen al lang niet meer onder de indruk en zonder concrete normen heeft de inspectie geen poten om op te staan. Wat als een beleidsplan te licht bevonden wordt? Dan moeten maar andere methodes gevonden worden om politici op hun verantwoordelijkheden te wijzen.